

Plas-dras Boterdiep: magneet voor vogels in 2010 en 2011

Rob Lindeboom

Inleiding

Eind 2009 is direct ten zuiden van het buurtschap Willemsstreek/Elterhuizen een plas-drasperceel voor weidevogels ingericht. Ten oosten van het perceel bevindt zich een fietspad van Zuidwolde naar Bedum, ten westen het Boterdiep, ten noorden een boerderij aan de Elterhuizen en ten zuiden de Eemshavenweg (zie figuur 1 voor situering plas-drasperceel). Het plas-drasperceel en de graspercelen direct ten noorden en direct ten zuiden daarvan werden in het recente verleden en ook nu nog gebruikt voor paardenbeweiding dan wel maaien na 15 juni. Direct ten oosten van het fietspad bevinden zich akkerpercelen (wintergraan) en nog verder oostelijk graslandpercelen, die thans vooral met schapen beweid worden.

De plas-dras is tot stand gekomen door met een hydraulische graafmachine de

Figuur 1. Situering van het plas-drasperceel (bron: google)

Figuur 2. Plas-dras Boterdiep (foto: Rob Lindeboom)

bovengrond van het perceel af te schrapen en vervolgens deze grond langs de randen van het perceel aan te brengen. Uiteindelijk was er op het langgerekte perceel met een oppervlakte van 1,57 hectare sprake van een ovale 'ijsbaan', dat wil zeggen dat er een ovale vorm uitgegraven was, waarbij het middenstuk de oorspronkelijke hoogte heeft gehouden (zie figuur 2). In het geval van de plas-dras Boterdiep is gekozen voor beheerpakket A01.03.03 (Pakkettenstelsel Agrarisch Natuurbeheer), wat inhoudt dat de plas-dras in de periode van 15 februari tot 15 juni onder water dient te staan.

De schrijver van dit artikel was zeer nieuwsgierig naar de aantrekkingskracht van het plas-drasgebied op weidevogels en besloot in voorjaar/zomer van 2010 én 2011 bij te houden wat er op vogelgebied gebeurde.

Wijze van telling

In de periode van begin maart tot eind juli 2010 en 2011 is het gebied veelal minimaal één keer per week per fiets bezocht. In het

weekend gebeurde dat overdag en door de week 's avonds. Vanaf het fietspad werd met een verrekijker het plas-drasperceel en de directe omgeving daarvan gescand op de aanwezigheid van vogels. Onderscheid is gemaakt tussen doortrekkende steltlopers en in het gebied verblijvende weidevogels.

Resultaten

In tabel 1 staat voor 2010 het aantal weidevogels met en zonder jongen bij de plas-dras en in tabel 2 staan deze resultaten voor 2011. Hieronder worden per soort kort de resultaten geschetst voor zowel 2010 als 2011.

Kievit

2010

Aanvankelijk werd het plas-drasgebied gebruikt door een of meerdere Kieviten om uit te rusten of te eten. Voor zover bekend is niet ter plaatse van het plas-drasperceel of de

graslandpercelen direct ten noorden of ten zuiden daarvan gebroed. Wel bevonden zich circa tien broedende paartjes op het winter-tarweperceel direct ten oosten van het fietspad. Uit de resultaten blijkt dat vanaf 8 mei circa vijf Kievitparen met minimaal elf jongen zich ter plaatse van het plas-drasperceel bevinden. De paartjes zijn met hun jongen vanuit de wintertarwe, door de sloten en via het fietspad, naar de plas-dras getrokken. Vanaf 16 mei tot en met 1 juni is nog sprake van vier paartjes met minimaal zeven jongen. Uiteindelijk zijn deze zeven jongen vliegvlug geworden (zie foto 1). In de loop van juni en juli zijn nog enkele laatbroeders met jongen naar de plas-dras getrokken. Op 23 juli bevond zich nog een Kievitpaar met drie vliegvlugge jongen op het plas-drasperceel.

2011

Ook in 2011 is niet ter plaatse van het plas-

Datum	Kievit	Grutto	Tureluur	Scholekster	Kleine Plevier	Nijlgans
14-3	1	3	-	-	-	2
19-3	1	18	1	1	-	-
4-4	-	9	4	4	-	-
5-4	5	10	3	4	-	-
17-4	3	12	6	4	1	1
8-5	5 à 6p. + j.	2	5	2	2 + balts	1p. + j.
9-5	5 à 6p. + j.	-	3	2	1	1p. + j.
14-5	4 à 5p. + j.	2	4 #	3	-	1p. + j.
16-5	4p. + j.	-	5 #	3	2	-
22-5	4p. + j.	-	3p. + j. #	4	-	1p. + j.
29-5	4p. + j.	-	4p. + j. #	3	1	1p. + j.
30-5	4p. + j.	1	4p. + j. #	4	1	1
1-6	4p. + 7 vvj.	3	4p. + j. #	3	-	1p. + j.
7-6	1p. + j.	-	4p. + j. #	5	-	1p. + j.
18-6	2p. + j.	5 juv.	10 vvj.	4	1	1p. + j.
21-6	2p. + j.	3	9 vvj.	4	1	1p. + j.
28-6	1p. + j.	1 p. + j.	10 vvj.	3	1	1
18-7	1p. + j.	-	-	1p. + 3j.	1p. + 2j.	1p. + j.
23-7	1p. + 3vvj.	-	-	-	1	-
27-7	1p. + 2vvj.	-	-	1p. + 3 vvj.	-	1p. + j.

Tabel 1. Aanwezigheid weidevogels in 2010.

- geen individuen waargenomen

p. = paar

vvj. = vliegvlug jong

gekleuringde vogel aanwezig

j. = jongen

drasperceel of de graslandpercelen direct ten noorden of ten zuiden daarvan gebroed. De minimaal tien paartjes op de wintertarwe direct ten oosten van het fietspad hadden het dit jaar moeilijk door de droogte in het voorjaar. Vermoedelijk zijn enkele paren niet tot broeden overgegaan of hebben het nest verloren. Uiteindelijk zijn in eerste instantie twee Kievitparen met elk vermoedelijk één jong bij de plas-dras terechtgekomen. Deze twee paren hebben elk het jong vliegvlug gekregen. In tweede instantie (17 juni) is een laat paar met vier jongen naar de plas-dras gegaan. Hiervan zijn minimaal drie jongen vliegvlug geworden.

Foto 1. Bijna vliegvlug Kievitjong bij plasdras (foto: Fred van Maurik)

In 2010 zijn bij de plas-dras twee keer zoveel jonge Kieviten vliegvlug (tien) geworden als in 2011 (vijf).

Datum	Kievit	Grutto	Tureluur	Scholekster	Kleine Plevier	Nijlgans
6-3	-	-	-	3	-	-
9-3	1	6	3	2	-	-
12-3§	2	10	2 #	4	-	1p. + 2j.
18-3	2	16	6	3	-	-
28-3	3	7	12	2	-	-
2-4	3	21	3	-	-	-
3-4*	1	4	4 #	3	1	-
9-4	2	12	10	4	-	-
19-4	3	17	13	2	-	1p.
23-4	2	2	6	2	-	-
30-4	3	1	4	-	2	-
3-5	1	1	2	-	-	-
11-5	2p. + 1j.	1	3	2	-	1p.
22-5	2p. + 1j.	1p. + j.	4p. + j. + 2p.	1	-	-
27-5	2p. + 1j.	2p. + j.	4p. + j. + 2p.	4	2	1
30-5	2p. + 1j.	2p. + j.	4p. + 9j. + 2p.	1p. + 1p. + 3j.	2	-
4-6	2p. + 1j.	2p. + j.	4p. + 9j. + 2p.	1	-	-
10-6	2p. + 1vvj.	2p. + 1vvj.	4p. + 9vvj. + 2p.	1p. + 1 + 1j.	1	1
13-6	2p. + 1vvj.	2p. + 1vvj.	4p. + 9vvj. + 3p.	-	1	-
17-6	1p. + 4j. + 1vvj.	1p. + 1vvj.	18 incl. 9 vv j.	3	1	1p.
23-6	1p. + 4j.	1p. + 1vvj.	20 incl. 9 vvj.	2	-	-
24-6	1p. + >1j.	1p. + 2 vvj.	10 incl. vvj.	1p. + 3vvj. + 1p.	1	-
1-7	1p. + 4j.	1 vvj.	10-15 incl. vvj.	1p. + 3vvj. + 1p.	2	-
8-7	1p. + 4j.	4 vvj.	4	2	1	-
13-7	1p. + 3vvj.	4 vvj.	1 manke	1p. + 3 vvj.	-	1p.
2-8	1	-	-	-	-	1p.

Tabel 2. Aanwezigheid weidevogels in 2011.

- geen individuen waargenomen

gekleuringde vogel aanwezig

§ eerste Witte Kwikstaart waargenomen

* eerste Gele Kwikstaart waargenomen

p. = paar

j. = jongen

vvj. = vliegvlug jong

Grutto

2010

In het begin van het seizoen (vanaf half maart tot half april) werd de plas-dras door de Grutto gebruikt als rustplaats en, in mindere mate, als foerageerplaats. Er hebben geen Grutto's ter plaatse van de plas-dras gebroed. Tussen de vijf en tien paren hebben (vermoedelijk vanaf circa half april) gebroed in de graspercelen ten oosten van de wintertarwepercelen. Tijdens het broedseizoen werd er een enkele keer gerust bij de plas-dras. Aanvankelijk zijn er geen Grutto's met jongen naar de plas-dras getrokken.

Wel bevonden zich op 18 juni vijf vliegvlugge jonge Grutto's zonder oudervogels in het water van de plas-dras. Op 28 juni werd toch nog een ouderpaar met (late) jongen vlak bij de plasdras aangetroffen.

2011

Ook in 2011 werd vanaf circa half maart tot half april de plas-dras door de Grutto gebruikt als rustplaats en hebben geen Grutto's ter plaatse van de plas-dras gebroed. Vanaf eind mei bevonden zich twee Gruttoparen met minimaal elk een jong in het hoge gras rondom het plas-drasperceel. Beide paren hebben in ieder geval een jong vliegvlug gekregen. Op 8 en 13 juli bevonden zich vier vliegvlugge jonge Grutto's zonder oudervogels in het water van de plas-dras.

Tureluur

2010

In het begin van het seizoen (vanaf half maart tot half april) werd de plas-dras door de Tureluur, tot maximaal zes vogels (17 april), gebruikt als rust- en foerageerplaats. Onduidelijk is of een aantal van deze vogels wel of niet bij de plas-dras heeft gebroed. Vermoedelijk niet. Uiteindelijk (29 mei) liepen er vier paren met jongen rond bij de plas-dras. Deze vier paren hebben negen tot tien jongen vliegvlug gekregen in het plas-drasgebied (21 en 28 juni). Op 28 juni waren de oudervogels allemaal verdwenen en liepen er alleen nog tien vliegvlugge jongen in het gebied rond.

Foto 2. Gekleurde Tureluur bij plas-dras (foto: Fred van Maurik)

Op 14 mei viel op dat een gekleurde Tureluur bij de plas-dras rondliep (zie foto 2). Na melding bleek het om een vogel te gaan die op 4 juli 2008 als tweejarige geringd is aan de kust van Frankrijk (tussen Bretagne en Bordeaux bij Ile D'Oléron). Deze vogel (qua gedrag vermoedelijk een mannetje) is tussen 14 mei en 7 juni in het gebied waargenomen en vanaf 22 mei met jongen.

2011

In het begin van het seizoen (maart en april) werd de plas-dras door de Tureluur, tot maximaal dertien exemplaren (19 april), gebruikt als rust- en foerageerplaats. Ook dit jaar hebben er vermoedelijk geen Tureluurs vlak bij de plas-dras gebroed, maar wel in de wintertarwe. Uiteindelijk (22 mei) liepen er vier paren met jongen rond bij de plas-dras, maar ook twee paren zonder jongen. Deze vier paren hebben negen jongen vliegvlug gekregen in het plas-drasgebied (juni). De in 2010 waargenomen gekleurde Tureluur is in 2011 opnieuw waargenomen, maar slechts twee keer (tot begin april). Daarna is de vogel niet meer gezien. Wat betreft het aantal bij de plas-dras vliegvlug geworden jonge Tureluurs komen 2010 en 2011 met elkaar overeen.

Scholekster

2010

Vanaf begin april bevonden zich vier Scholleksters bij de plas-dras. Het betrof twee

paartjes die uiteindelijk ook beide ter plaatse van het perceel hebben gebroed, namelijk een langs de noordelijke rand van het perceel en een in het droge middengebied van de plas-dras. Of beide nesten uitgekomen zijn en hoe het vervolgens met de jongen is gegaan, is onduidelijk gebleven. Scholeksters zijn vooral in de broed- en jongenperiode behoedzame vogels. Bovendien was in die periode de plas-dras drooggevallen. Op 18 juli bleek echter dat er in het gebied een Scholeksterpaar met drie jongen liep. Op 27 juli bleek dat alle drie jongen vliegvlug waren geworden. Drie vliegvlugge jongen voor een Scholeksterpaar (in het binnenland) komt zelden voor en is een geweldige prestatie.

2011

Vanaf begin maart bevonden zich drie tot vier Scholeksters bij de plas-dras. Het betrof weer twee paartjes, die uiteindelijk ook beide ter plaatse of vlak bij het perceel hebben gebroed. Op 30 mei bleek dat in het perceel ten noorden van de plas-dras een Scholeksterpaar met drie jongen liep. Mogelijk het paar dat vorig jaar ook drie jongen vliegvlug heeft gekregen. Bij het op het eiland broedende paar konden ook dit jaar geen jongen vastgesteld worden.

Kleine Plevier

2010

Vanaf 17 april tot en met 23 juli zijn regelmatig een of twee Kleine Plevieren in het plas-drasgebied gezien (zie foto 3). Op 8 mei werd er een baltsend mannetje aangetroffen. Hoewel deze vogelsoort vrij onopvallend is, vooral tijdens de broed- en jongenperiode, lijkt het erop dat er een paartje gebroed heeft. Op 18 juli werd er namelijk een ouderpaar met twee vliegvlugge jongen waargenomen.

2011

Vanaf 3 april zijn regelmatig een of twee Kleine Plevieren in het plas-drasgebied gezien. Onduidelijk is of er ook gebroed is. Er zijn dit jaar geen jongen waargenomen.

Foto 3. Kleine Plevier bij plas-dras (foto: Fred van Maurik)

Nijlgans

2010

Tijdens het eerste bezoek op 14 maart is al een Nijlganzenpaartje waargenomen in het plas-drasgebied. Vanaf 8 mei tot de laatste waarnemingsdag op 27 juli was het paar met jongen bij de plas-dras aanwezig.

2011

Op 12 maart is een Nijlganzenpaartje met twee jongen waargenomen bij de plas-dras. De jongen zijn waarschijnlijk al vroegtijdig verloren gegaan. Later werd sporadisch het paar nog waargenomen.

Doortrekkers

In tabel 3 staat het aantal doortrekkende steltlopers per waarneming voor 2010 vermeld en in tabel 4 voor 2011. Uit tabel 3 blijkt duidelijk dat in 2010 vooral in de periode begin tot half mei doortrek plaatsvindt en dan vooral van Kempphaan en Bosruiter. Deze, maar ook de andere waargenomen soorten als Groenpootruiter, Zwarte Ruiter en Oeverloper (foto 4), worden in die periode ook veelvuldig aangetroffen in het overstroomde gebied van de voormalige Hunzeloop bij Noorderhoogbrug (Koningslaagte). Verplaatsing van de daar tijdelijk voorkomende vogels naar plas-drasgebiedjes in de directe omgeving is zeer waarschijnlijk.

In 2011 ligt de piek van doortrek niet

Datum	Kemphaan	Bosruiter	Groenpoot-ruiter	Zwarte Ruiter	Oeverloper	Kleine Strandloper	Bonte Strandloper
14-3	-	-	-	-	-	-	-
19-3	-	-	-	-	-	-	-
4-4	-	-	-	-	-	-	-
5-4	-	-	-	-	-	-	-
17-4	-	-	-	-	-	-	-
8-5	8	5	1	1	-	-	-
9-5	10	12	2	-	2	-	-
14-5	-	4	-	-	1	1	-
16-5	-	1	-	-	1	1	2
22-5	-	-	-	-	-	-	-
29-5	-	-	-	-	-	-	-
30-5	-	-	-	-	-	-	-
1-6	-	-	-	-	-	-	-
7-6	-	-	-	-	-	-	-
18-6	-	-	-	-	-	-	-
21-6	-	-	-	-	-	-	-
28-6	-	-	-	-	-	-	-
18-7	-	-	-	-	-	-	-
23-7	-	-	-	-	4	-	-
27-7	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 3. Doortrekkende steltlopers in 2010.

uitgesproken in mei. Ook zijn er in 2011 Witgatjes waargenomen en geen Bosruiters.

Overige waargenomen vogels

Bij de plas-dras zijn tijdens de meeste waarnemingen in 2010 en 2011 ook een of twee Witte Kwikstaarten en een tot drie Gele Kwikstaarten foeragerend aangetroffen. Het paartje Witte Kwikstaart broedde waarschijnlijk bij

een huis of boerderij in de directe omgeving, terwijl enkele paartjes Gele Kwikstaarten broedden in de wintertarwe ten oosten van de plas-dras. Eenmalig zijn in beide jaren bij de plas-dras doortrekkende Graspiepers, drinkende Kneutjes en Waterhoentjes aangetroffen. In het vroege voorjaar werd de plas-dras regelmatig door Kokmeeuwen en Stormmeeuwen gebruikt als rust- en poetsplaats.

Datum	Kemphaan	Witgatje	Bonte Strandloper	Groenpoot-ruiter	Kleine Strandloper	Kluut
9-3	-	-	2	-	-	-
18-3	1	-	-	-	-	-
9-4	-	4	-	-	-	-
19-4	1	-	-	-	-	-
3-5	-	-	-	1	-	-
27-5	-	-	-	-	1	-
24-6	-	2	-	-	-	-
1-7	3	-	-	-	-	-
8-7	1	-	-	-	-	1
27-7	-	-	-	-	-	-

Tabel 4. Doortrekkende steltlopers in 2011.

Conclusies

Het plas-drasgebied Boterdiep had in 2010 en 2011 een grote aantrekkingskracht op doortrekkende steltlopers en in de buurt broedende weidevogels. Vooral van begin tot half mei (2010) bevonden zich doortrekkende steltlopers bij de plas-dras. Vanaf begin/half maart tot half/eind april bevonden zich weidevogels in het plas-drasgebied, die in de directe omgeving zouden gaan broeden. De plas-dras werd in deze periode vooral gebruikt als rustplaats en in mindere mate als foerageerplek.

Op het plas-drasperceel hebben enkel twee paar Scholeksters gebroed. Broedende Kieviten, Grutto's en Tureluurs bevonden zich uitsluitend in het wintergraan en/of de weilanden ten oosten van de plas-dras. Of de plas-dras 's nachts ook als slaapplek werd gebruikt, is niet onderzocht.

Opvallend is het aantal jonge weidevogels dat in 2010 en 2011 rondom de plas-dras vliegvlug is geworden. Uiteindelijk zijn er tien respectievelijk vijf jonge Kieviten, tien jonge Tureluurs (beide jaren), drie jonge Scholeksters (beide jaren) en twee jonge Kleine Plevieren (2010) in het plas-drasgebied vliegvlug geworden. In 2011 zijn in het hoge gras rondom het plas-drasperceel twee jonge Grutto's vliegvlug geworden.

De jonge Kieviten en Tureluurs, en in 2011 ook de jonge Grutto's, zijn met hun ouders vanuit het wintertarwepceel en/of de graslandpercelen ten oosten van de plas-dras naar het plas-drasperceel getrokken. Hoewel de plas-dras in eerste instantie niet interessant lijkt als foerageerplek voor volwassen vogels (maart/april wordt vooral gerust), blijkt de plas-dras vanaf circa begin mei wel interessant als foerageerplek voor jonge vogels, bijbehorende volwassen vogels en doortrekkende steltlopers. De verklaring hiervoor is vermoedelijk dat zich in het ondiepe water volop muggenlarven ontwikkelen, die vervolgens als voedsel dienen voor vooral de jonge en oude Tureluurs en doortrekkende steltlopers. De (jonge) Kieviten foerageren niet zozeer in het ondiepe water maar meer langs de slikkige randen en vinden daar

vermoedelijk een combinatie van slakjes, muggenlarven en volwassen muggen.

Voor het slagen van een plas-dras als opgroeigebied voor jonge weidevogels dienen de hieronder genoemde drie factoren (de 3 v's, zie hieronder) geoptimaliseerd te worden. Indien deze factoren optimaal zijn, zal de plas-dras ook geschikt zijn als rustplek voor volwassen weidevogels in het vroege voorjaar en als foerageerplek voor doortrekkende steltlopers.

1) **Veiligheid:** de plas-dras dient zich te bevinden in een open gebied. De plas-dras moet overzichtelijk zijn voor zowel oude als jonge vogels. De aanwezigheid van bomen of hoge struiken in de directe nabijheid biedt uitkijkplaatsen voor vliegende predatoren en zal daarmee de plas-dras niet (of minder) geschikt maken. Ook sloten met overjarig riet in de directe nabijheid zullen het overzicht aanzienlijk verminderen en de kans vergroten dat grondpredatoren de plas-dras ongezien kunnen bereiken. Ten slotte dienen tussen de nestplaatsen van de weidevogels en de plas-dras (het opgroeigebied van de jongen) geen sloten met beschoeiingen dan wel een drukke (spoor) weg aanwezig te zijn.

2) **Voortplanting:** in de directe nabijheid van de plas-dras dient zich een voortplantende populatie weidevogels te bevinden. Het beheer ter plekke moet dusdanig zijn dat de nesten ook de kans krijgen om uit te komen. De afstand tussen de nesten en de plas-dras mag niet te groot zijn, omdat de oudervogels van Tureluur en Kievit hun pas uitgekomen jongen meteen naar de plas-dras lokken. De kleine donsjongen zijn nog niet in staat om heelhuids grote afstanden af te leggen.

3) **Voedsel:** om het voedselaanbod in en rond de plas-dras te optimaliseren, dienen de voortplantingsmogelijkheden voor (dans)muggen in het ondiepe water geoptimaliseerd te worden. Uit mijn zichtwaarnemingen blijkt dat het voedselaanbod voor

Foto 4. Oeverloper bij plas-dras (foto: Fred van Maurik)

jonge en volwassen vogels in de plas-dras Boterdiep vooral wordt bepaald door het aanbod aan muggenlarven en uitgekomen muggen en niet door het aanbod aan regenwormen (zie discussie hieronder). Ook zou de aanwezigheid van slakjes op de slijkige randen wel eens belangrijk kunnen zijn voor vooral jonge Kieviten. Door ervoor te zorgen dat de plas-dras niet te diep is en er een grote oppervlakte aan randen beschikbaar is, wordt de voedselaanwezigheid en -bereikbaarheid optimaal gemaakt. Een ondiepe 'ijsbaan' heeft meer randenoppervlak dan een simpele 'plas'. Het in de periode van inundatie regelmatig deels droog laten vallen van de plas-dras kan wel eens zeer aantrekkelijk zijn voor wat betreft het voedselaanbod. Het mag echter nooit zo zijn dat gehele plas-dras droogvalt (dat laat het beheerpakket binnen de inundatieperiode ook niet toe). Voor het groot worden van jonge weidevogels bij een plas-dras zijn de pakketten met inundatieperiodes van 15 februari tot 15 april respectievelijk 15 mei niet geschikt. Hiervoor dient minimaal pakket A01.03.03 (15 februari t/m 15 juni) en liever nog A01.03.04 (15 februari t/m 1 augustus) aangehouden te worden. Het voedselaanbod in en rond de plas-dras zou mijns inziens nog verder geoptimaliseerd kunnen worden door het betreffende perceel extensief te laten begrazen door paarden, runderen of schapen. Enerzijds doordat de uitwerpselen van deze beesten een aantrekkende werking hebben op vliegen, maden en wormen,

anderzijds doordat de vegetatie op en direct rondom de plas-dras heterogener wordt. Dit heeft ook weer een aantrekkende werking op allerlei voedselorganismen, maar ook de foerageer- en verstopmogelijkheden voor jonge vogels worden vergroot. Door op een of enkele percelen rondom het plas-drasperceel 15 juni-beheer te voeren, worden ook interessante opgroeimogelijkheden voor jonge Grutto's geschapen. Immers de vele insecten uit de plas-dras zullen zich verspreiden in het aangrenzende hoge gras.

Discussie

In 2005/2006 is bij enkele leden van de Agrarische Natuurvereniging Den Hâneker in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (Zuid-Holland) door onder andere het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) een onderzoek gedaan naar het gebruik door weidevogels en voedselbeschikbaarheid ter plaatse van plas-draspercelen.

Uit dit onderzoek werd onder andere geconcludeerd:

Plas-dras wordt het meest vóór het broedseizoen gebruikt (maart-april). Tijdens het broedseizoen (half april-eind mei) wordt plas-dras het minst gebruikt. Na het broedseizoen (juni) is er weer een toename in het gebruik.

Voor jonge weidevogels vervult plas-dras geen of een geringe functie.

Grutto's rusten en poetsen meer in plas-dras dan Kievit, Tureluur en Scholekster (deze laatste foerageren meer).

Foeragerende vogels foerageren meer in de drassige rand dan in het natte, centrale deel. Plas-dras heeft een duidelijke invloed op regenwormen in de bodem. In natte delen zijn minder regenwormen aanwezig dan in de droge referentieplaatsen.

Gezien bovenstaande conclusies is het opmerkelijk dat in de plas-dras Boterdiep zoveel jongen zijn groot gekomen. Echter in het onderzoek bij Den Hâneker is, voor zover ik kan overzien, alleen gekeken naar de beschikbaarheid van regenwormen en niet naar de beschikbaarheid van bijvoorbeeld muggen, muggenlarven en slakken (voedsel

van vooral (jonge) Kieviten en Tureluurs).

Kortom, het succes van de plas-dras Boterdiep strookt niet helemaal met de resultaten en conclusies van het onderzoek bij Den Hâneker. Het zou goed zijn om eens onderzoek te doen naar het daadwerkelijke voedselaanbod in de vorm van slakken, wormen en insecten(larven) en hoe dit voedselaanbod nog verder geoptimaliseerd kan worden.

Dankwoord

Leo Stockmann van Landschapsbeheer

Groningen dank ik voor het kritisch bekijken van dit artikel. Fred van Maurik dank ik voor het ter beschikking stellen van een aantal van zijn prachtige foto's van de vogels rondom de plas-dras Boterdiep.

Literatuur

CLM Onderzoek en advies e.a. 2006. Plas-dras, weidevogels, wormen en bedrijfsvoering. Ministerie van LNV 2009. Plasdras.

Rob Lindeboom

E-mail: rlin@home.nl

Natuurbouw in polder Crangeweer: van natte laagte naar weidevogelplas

Albert-Erik de Winter

Ten oosten van het Noord-Groningse dorp Stedum ligt de polder Crangeweer, een agrarisch graslandgebied dat wordt begrensd door het Stedumermaar, Westerwijdwerdermaar, Crangeweesterweg en de Bedumerweg (figuur 1). Plaatselijk bezit deze polder hoge dichtheden weidevogels, waaronder meer kritische soorten als Grutto en Tureluur. Enkele maïsakkers in het gebied hebben daarnaast grote aantrekkingskracht op soorten als Kievit en Scholekster. Crangeweer is een open, boomloos gebied waarin boomopstanden zijn beperkt tot boerenerven en wegbeplantingen. Centraal in het gebied ligt een kleine NAM-locatie. In deze polder zitten drie agrarische bedrijven die zijn aangesloten bij de agrarische natuurvereniging Wierde & Dijk. Op circa 150 hectare boerenland voeren zij weidevogelvriendelijk beheer uit, zoals bemesting met ruige stalmest, uitgesteld maaien en nest-

bescherming. Met de amendementsgelden 'aanvullend weidevogelbeheer Groningen' zijn hier in 2008 enkele weidevogelvriendelijke inrichtingsmaatregelen uitgevoerd (Zijlstra 2008). Een van deze maatregelen betreft de aanleg van een weidevogelplas (figuur 2).

Aanleg weidevogelplas

Aanleiding voor de aanleg van deze weidevogelplas vormt de aanwezigheid van een bestaande (natte) laagte. Deze laagte bevindt zich ten zuiden van een NAM-locatie in een extensief beheerd en door paarden begraasd grasland. Dit 'paardenland' bezit veel reliëf en is kruidenrijk. Weiland en laagte bezitten hoge dichtheden aan Grutto's en Tureluurs. Verder bij het kruidenrijk grasland en de laagte vandaan komen deze soorten in veel lagere dichtheden voor.

De situatieschets laat zien hoe de